

03.02.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi
kirjaamo@stm.fi

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Selkäydinvammaiset Akson ry (myöhemmin Akson) on selkäydinvammaisten henkilöiden valtakunnallinen potilasjärjestö. Järjestö edustaa noin 900 selkäydinvammaista, joilla on erilaisia liikkumisrajoitteita. Selkäydinvammaisia on arvioitu olevan Suomessa noin 10 000 ja vuosittain noin 500 henkilöä saa selkäydinvamman tapaturmasta tai sairaudesta johtuen. Järjestö kehittää selkäydinvammaisten henkilöiden hoito- ja kuntoutusmenetelmiä sekä edistää selkäydinvammaisten elämänlaatua.

Yleistä

Akson pitää esitettyä lakiluonnosta pääasiallisesti hyvänä kehityksenä kohti palvelujen saumatonta toimivuutta asiakkaalle. Erityisesti toiminnallinen integraatio antaa edellytykset kantaa vastuu kokonaisuudesta. Se lisää selkäydinvammaisten henkilöiden palveluiden saatavuuden oikea-aikaisuutta ja vähentää ns. luukulta-luukulle pompottelua. Tämä on merkittävä muutos nykyiseen järjestelmään, joka vaatii asiakkaalta erityisen paljon voimavaroja ja ymmärrystä järjestelmän toimimisesta. Haluamme kuitenkin korostaa muutamia asioita, jotka tulee huomioida lakia valmisteltaessa.

Keskitetyn hoidon toimivuutta ja seurantaa tulee vahvistaa

Selkäydinvammaisten akuuttivaiheen hoito, välitön kuntoutus ja elinikäinen monialainen hoito ja seuranta on keskitetty asetuksella (VNA erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä 582/2017) kolmeen yliopistolliseen sairaalaan Ouluun, Tampereelle ja Helsinkiin. Keskitys on tehty varmistamaan selkäydinvamman tuomien erityishaasteiden ammattitaitoinen hoito ja asiantuntijuus valtakunnallisesti. Keskitetyn hoidon ja kuntoutuksen tarkoituksena on varmistaa myös potilaiden alueellinen yhdenvertaisuus sekä yksiköiden kustannustehokas toiminta. Selkäydinvamman kokonaisvaltainen hoito vaatii yli 15 eri erikoisan asiantuntemusta, jota perusterveydenhuolto ei pysty tarjoamaan.

Selkäydinvammaisten keskitetyn akuuttivaiheen hoidon ja elinikäisen seurannan tulee vamman harvinaisuuden sekä erikoissairaanhoidon vaativuuden perusteella tapahtua kolmessa yliopistollisessa sairaalassa eikä sitä saa hajauttaa ns. satelliittiyksiköihin, kuten nyt on tehty. Koemme satelliittiyksiköiden suurena puutteena moniammatillisen tiimin ja vertaiskuntoutuksen puuttumisen. Keskitämisasiäsetuksen toteutumisesta tulee seurata aiempaa paremmin, jotta alueellinen yhdenvertaisuus potilasturvallisuudessa sekä laadukkaan hoidon ja kuntoutuksen saamisessa toteutuu.

Tulevassa laissa tulisi kiinnittää huomiota erityisesti keskitettyjen toimintojen vahvistamiseen ja seurantaan, jotta vastuutahot toimivat asetuksen edellyttämällä tavalla ja asetuksen hengen mukaisesti. Tällä hetkellä erityissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon työnjako ei ole selvä ja asiakasta ohjataan toimijalta toiselle. Asiakkaan hoidon ja palvelujen yhteensovittaminen puuttuu, vaikka se on yksi asetuksen peruseriaatteista.

Kuntoutus

Monialainen vaativa lääkinällinen kuntoutus ja tehokas ammatillinen kuntoutus oikea-aikaisesti, asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaan sekä laadukkaasti ja ammattitaitoisesti toteutettuna mahdollistaa vammautumisen jälkeen toimintakyvyn, itsenäisen elämän sekä paluun opiskelu- ja/tai työelämään. Erikoissairaanhoidon nykyiset tavoitteet mahdollisimman nopeasta kotiuttamisesta sopivat huonosti kuntoutukseen. Vaikuttavuuden varmistamiseksi kuntoutusjaksojen tulee olla riittävän pitkiä ja niissä pitää huomioida myös kuntoutujan omat tavoitteet.

Kuntoutuspalvelujen hankinnan ja kilpailutusten kriteereissä tulee korostaa nykyistä enemmän laatua ja vähemmän kustannuksia. Vammaisen kuntoutumisen kannalta on tärkeää, että hänen ympärillään on moniammatillinen tiimi, joka tuntee juuri hänen vammansa erityispiirteet. Tämä vahvistaa myös kustannustehokkuutta kun muiden palvelujen tarve kuntoutuksen jälkeen vähenee.

Lopuksi

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on kannatettava ja tervetullut. Järjestö haluaa muistuttaa, että uutta lakia valmisteltaessa tulee pitää mielessä myös YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Huonosti suunnitellut palvelut eivät edesauta yhdenvertaisuutta tai asiakkaan osallisuutta yhteiskuntaan.

Helsingissä 03.02.2021

Kauko Väisänen
Puheenjohtaja

Alicia Perho
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Alicia Perho, toiminnanjohtaja, p. 050 329 7899, alicia.perho@aksonry.fi

Selkäydinvammaiset Akson ry, Nordenskiöldinkatu 18 B, 00250 Helsinki